

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Факультет економіки та управління ЗУНУ
Кафедра економіки та економічної теорії

КУРСОВА РОБОТА ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

на тему: Ринок легкових автомобілів в Україні та світі: тип, структура,
сучасний стан та перспективи розвитку

Студентки групи ЕУБ– 31, Заяць О. Р.

Науковий керівник: к.е.н., доцент

Вірковська А. А.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ECTS _____

Члени комісії: _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль
2024

ПЛАН

ВСТУП

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади дослідження ринку легкових автомобілів

1.1. Поняття, сутність та структура ринку легкових автомобілів.

1.2. Типологія та класифікація ринку легкових автомобілів.

1.3. Фактори, що впливають на динаміку розвитку ринку легкових автомобілів.

РОЗДІЛ 2. Аналіз сучасного стану ринку легкових автомобілів в Україні й у світі

2.1. Структура, динаміка розвитку та тенденції на світовому ринку легкових автомобілів

2.2. Структура, динаміка розвитку та тенденції на ринку легкових автомобілів в Україні

РОЗДІЛ 3. Перспективи розвитку ринку легкових автомобілів в Україні та світі

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Сучасний світ неможливо уявити без зручного та мобільного транспорту, а легковий автомобіль давно став його невід'ємною частиною. Ринок легкових авто – це динамічна та багатогранна сфера, що постійно розвивається, стикаючись з новими викликами та можливостями. Вона охоплює не лише виробництво та продаж нових авто, але й торгівлю вживаними машинами, сервісне обслуговування, інфраструктуру та багато інших аспектів.

Дослідження ринку легкових авто є актуальним з кількох причин:

- Автоіндустрія відіграє суттєву роль у світовій економіці, генеруючи мільярди доларів щороку та створюючи мільйони робочих місць.
- Автомобілі є одним з основних джерел викидів парникових газів та забруднення повітря, тому питання екологічності транспортних засобів стає все більш актуальним.
- Автомобільна індустрія постійно розвивається, впроваджуючи нові технології, такі як електромобілі, автономне водіння та підключені авто.
- Доступність та безпека автомобілів мають значний вплив на якість життя людей.

Метою цієї курсової роботи є комплексне дослідження ринку легкових авто, як на світовому, так і на українському рівнях.

Завданнями роботи є:

- Вивчення різних сегментів ринку, таких як первинний та вторинний ринки, розподіл за класами та типами авто, географічна структура тощо.
- Дослідження динаміки розвитку ринку, ключових тенденцій, факторів, що впливають на його розвиток, та проблем, з якими він стикається.
- Визначення потенційних напрямків розвитку ринку, очікуваних змін та інновацій, що можуть його трансформувати.

Об'єкт дослідження: Ринок легкових автомобілів в Україні та світі.

Предмет дослідження: Економічні відносини, що виникають в процесі взаємодії всіх суб'єктів економіки, пов'язані з функціонуванням автомобільного ринку України та світу.

Методи дослідження:

- Системний підхід: вивчення ринку легкових автомобілів як цілісної системи, що складається з взаємопов'язаних елементів.
- Методи емпіричного та теоретичного аналізу: збір та аналіз даних про ринок легкових автомобілів, формулювання теоретичних висновків та узагальнень.
- Дослідження та аналіз динамічних показників: вивчення динаміки розвитку ринку легкових автомобілів за допомогою статистичних даних та інших показників.
- Використання графічних зображень: візуалізація даних про ринок легкових автомобілів за допомогою графіків, діаграм та інших візуальних інструментів.
- Методи формалізації та узагальнення: формулювання чітких та лаконічних висновків на основі проведеного дослідження.

Теоретико-методологічна база дослідження:

- Діалектичний метод пізнання: вивчення ринку легкових автомобілів з точки зору його розвитку, взаємозв'язку та суперечностей його елементів.
- Метод теоретико-емпіричного аналізу: поєднання теоретичних знань з емпіричними даними для отримання об'єктивних висновків про ринок легкових автомобілів.
- Метод порівняння макроекономічних показників: порівняння ринків легкових автомобілів в Україні та світі за допомогою макроекономічних показників.
- Системний підхід до вивчення економічних процесів: вивчення економічних відносин на ринку легкових автомобілів як системи, що складається з взаємопов'язаних елементів.

- Порівняльні економічно-правові аналітичні дослідження: порівняння правових та економічних аспектів функціонування ринків легкових автомобілів в Україні та світі.

Результати цієї курсової роботи можуть бути корисними для:

- **Підприємців та менеджерів автоіндустрії:** для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо розвитку бізнесу, вибору стратегії та інвестування.
- **Державних органів:** для розробки ефективної державної політики в сфері автоіндустрії.
- **Наукових дослідників:** для поглиблення знань про ринок легкових авто та проведення подальших досліджень.

Структура курсової роботи. Робота містить: 27 сторінок, 3 таблиці, 2 рисунки, 12 використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади дослідження ринку легкових автомобілів

1.1. Поняття, сутність та структура ринку легкових автомобілів

«Ринок легкових автомобілів – це сегмент світового ринку транспорту, яка складається з корпорацій, виробників, продавців, покупців та імпортерів, які спеціалізуються на легкових автомобілях» [2].

- Він задовольняє потреби споживачів у персональному транспорті. Легкові автомобілі забезпечують зручність та комфорт для подорожей, особливо на дальні відстані або в умовах поганих погодних умов. Автомобілі дозволяють споживачам вільно переміщатися з одного місця в інше, незалежно від громадського транспорту або розкладу. Володіння власним автомобілем дає відчуття свободи і незалежності, оскільки вибір маршруту та графіку подорожі залежить від споживача. Легкові автомобілі надають споживачам можливість подорожувати приватно, без необхідності ділитися простором або часом з іншими пасажирами. Автомобілі дозволяють споживачам зручно перевозити великі вантажі та особисті речі, що не завжди можливо зробити за допомогою громадського транспорту. Деякі споживачі вбачають володіння автомобілем як символ статусу і стилю життя, що відображає їх смак та успіх.

- Він стимулює розвиток машинобудівної промисловості. Змагання на ринку змушує виробників постійно вдосконалювати технології, впроваджувати нові інноваційні рішення та покращення. Це може охоплювати різні аспекти від покращення двигунів до розробки систем безпеки та електроніки. Виробництво автомобілів потребує великої кількості різноманітних матеріалів та компонентів, таких як сталі, пластик, скло, електроніка тощо. Це стимулює розвиток постачальної ланцюга та виробництва цих матеріалів.

- Він сприяє створенню робочих місць та економічному розвитку. Автомобільна промисловість створює значну кількість робочих місць у виробництві, дистрибуції, обслуговуванні та підтримці автомобілів. Це

включає інженерів, робітників на заводах, логістичних працівників, продавців, механіків тощо. Високий рівень конкуренції на ринку змушує виробників інвестувати в дослідження і розвиток нових технологій та інновацій, що сприяє загальному науковому прогресу в машинобудуванні. Автомобільна промисловість має значний економічний вплив на національні та світові економіки через великий обсяг виробництва, експорт та споживання.

Структура ринку легкових автомобілів включає:

- Виробників: Заводи, які випускають легкові автомобілі.
- Продавців: Автосалони, дилерські центри, інтернет-магазини.
- Покупців: Приватні особи, юридичні особи.
- Імпортерів: Компанії, які ввозять легкові автомобілі з-за кордону.

1.2. Типологія та класифікація ринку легкових автомобілів.

Ринок легкових автомобілів на два типи: первинний та вторинний.

– Первинний ринок легкових автомобілів – це ринок абсолютно нових автомобілів.

Вторинний ринок легкових автомобілів – це ринок на якому продаються вживані автомобілі (автомобіль який був куплений з салону першим власником автоматично стає вживаним)

За характеристиками, ринок легкових автомобілей поділяється на класи:

- Клас А (особливо малий клас) — в нього входять малогабаритні машини, використовувати які можна в умовах міста. Вони володіють такими характеристиками: довжина — 3,8, ширина — 1,6 м.
- Клас В (малий клас) — популярний в європейських країнах завдяки маневровності та місткості. Довжина може бути 3,8-4,4 м, а ширина — 1,5-1,7 м.
- Клас С (малий середній клас або гольф-клас) — довжина таких авто 4,2-4,6 метра, а ширина — 1,6-1,75 м.
- Клас D (середній клас) — підійде для тих, хто часто їздить на великі відстані та потребує підвищений комфорт. Тут ТС довжиною 4,6-4,8 м і шириною 1,7-1,8 м.

- Клас Е (вищий середній клас або бізнес-клас). В основному довжина авто 4,8-5 м, а ширина понад 1,8 м.
- F-клас (представницький клас) — поєднують в собі комфорт, потужність і повне оснащення. У довжину вони часто більше ніж 5 м, а в ширину — більше ніж 1,8 м.

1.3. Фактори, що впливають на динаміку розвитку ринку легкових автомобілів.

Факторами, які суттєво впливають на динаміку ринку легкових автомобілів, є:

1. Економічні фактори:

- Рівень доходу та купівельна спроможність визначає можливості людей придбати автомобіль. Зростання доходів стимулює попит, а падіння – навпаки, призводить до спаду.
- Стабільність економіки, темпи зростання ВВП, рівень інфляції та безробіття – всі ці показники впливають на купівельну спроможність населення, а отже, і на ринок авто.
- Зростання цін на бензин та інші енергоносії може спонукати споживачів обирати більш економні моделі авто або альтернативні види транспорту.
- Умови кредитування, процентні ставки та доступність кредитних продуктів для населення також суттєво впливають на попит на автомобілі.

2. Демографічні фактори:

- Зростання чисельності населення, особливо в молодих вікових групах, веде до збільшення потенційних покупців авто.
- Зростання міського населення стимулює попит на автомобілі, адже в мегаполісах громадський транспорт не завжди може задовольнити всі потреби людей.
- Збільшення частки людей старшого віку може призвести до зміни структури попиту на авто, наприклад, до зростання популярності компактних та комфортних моделей.

3. Інші фактори:

- Урядові програми стимулювання авторинку, податкові пільги, екологічні стандарти та інші регуляторні заходи можуть суттєво впливати на динаміку розвитку ринку.
- Зміна світових цін на автомобілі може впливати на ціни на внутрішньому ринку, роблячи певні моделі більш або менш доступними для українських покупців.
- Зміна вподобань споживачів, прагнення до економії, екологічності, безпеки та комфорту стимулюють автовиробників постійно оновлювати модельний ряд та змінювати структуру попиту.
- Якість доріг, доступність парковок, розвиток громадського транспорту - все це впливає на те, наскільки зручно та вигідно використовувати автомобіль.
- Рівень конкуренції на ринку, поява нових моделей та брендів, маркетингові стратегії автовиробників - все це стимулює інновації та призводить до кращого співвідношення ціни та якості для споживачів.
- Мотивація, цінності, емоції та стиль життя споживачів відіграють важливу роль у прийнятті рішення про купівлю авто.
- Традиції, соціальні норми та цінності, характерні для певної культури, можуть впливати на вподобання людей щодо вибору авто.
- Розвиток нових технологій, таких як електромобілі, автономне водіння та підключені авто, може трансформувати ринок легкових автомобілів в майбутньому.

Таким чином, ринок легкових автомобілів – це складна система економічних відносин, що виникають між продавцями та покупцями з приводу купівлі-продажу нових та вживаних легкових автомобілів.

РОЗДІЛ 2. Аналіз сучасного стану ринку легкових автомобілів в Україні й у світі

Ринок легкових автомобілів є важливою складовою економічної системи, яка взаємодіє як на національному, так і на глобальному рівнях. З одного боку, ринок легкових автомобілів сприяє загальному економічному розвитку, сприяючи створенню робочих місць у виробництві, логістиці, торгівлі та сфері послуг. З іншого боку, економічні умови, такі як збільшення або зменшення виробництва, безробіття та інфляція, мають значний вплив на ринок легкових автомобілів. Наприклад, економічна криза може зменшити попит на нові автомобілі, що призведе до зниження обсягів продажів і затримок у виробництві.

2.1. Структура, динаміка розвитку та тенденції на світовому ринку легкових автомобілів

У багатьох країнах автомобільна промисловість відіграє важливу роль як рушійна сила економічного зростання та прогресу. Будучи основним виробником транспортних засобів, вона також позитивно впливає на розвиток інших секторів економіки, зайнятість та технологічні інновації.

Автомобільна промисловість постійно шукає нові технології та матеріали, що стимулює розвиток суміжних галузей, таких як машинобудування, електроніка та хімія. Вона створює мільйони робочих місць у сфері виробництва, продажу та обслуговування транспортних засобів. Виробництво та продаж транспортних засобів робить значний внесок у ВВП країни та генерує податкові надходження. Новітні технології та підходи, що використовуються в автомобільній промисловості, спонукають інші сектори економіки вдосконалювати свої виробничі процеси та технології, підвищуючи продуктивність та конкурентоспроможність країни в цілому.

У розвинених країнах, таких як Європа та США, ринок вживаних автомобілів відіграє важливу доповнюючу роль до первинного ринку. Ринки вживаних автомобілів менше залежать від кредитування та купівельної спроможності, а тому є більш стійкими до економічних коливань та криз.

На рис. 2.1.1 представлено динаміку світового виробництва автомобілів за

період з 2012 по 2022 рр. Проведений тренд аналіз дає прогноз про зростання світового виробництва автомобілів у світі до 2025 р. з вірогідністю, яка складає 93%.

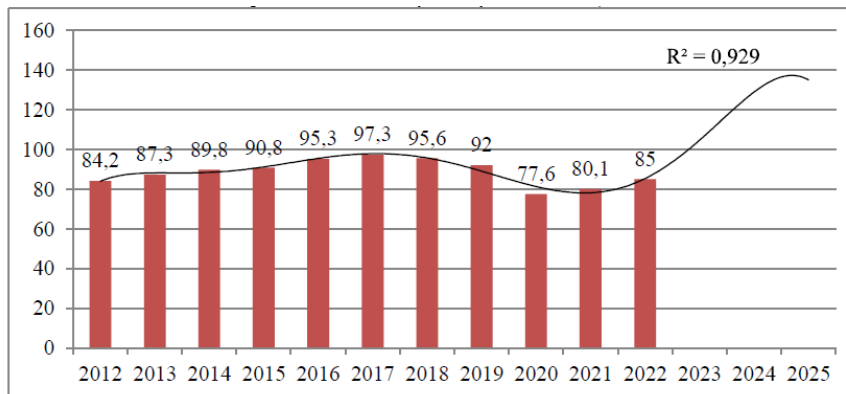

Рис. 2.1.1. Динаміка та прогноз до 2025 р. світового виробництва автомобілів, млн од. Джерело: [6]

Легкові автомобілі є провідною категорією у світовому виробництві транспортних засобів, на яку припадає понад 70% (61 мільйон одиниць) з 85 мільйонів автомобілів, які будуть вироблені у 2022 році. Це відображає важливу роль легкових автомобілів у забезпеченні мобільності та економічного розвитку.

Регіональна структура світового виробництва автомобілів (табл. 2.1.1) включає виробників з Європи, Північної та Південної Америки, Африки, Азії та Океанії.

Табл. 2.1.1

Регіональна структура світового виробництва автомобілів, млн од.*										
Регіон	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Європа	19,8	20,4	21,1	21,7	22,2	21,3	21,6	16,9	16,3	16,2
Північна Америка	16,5	17,4	17,9	18,2	17,5	17,4	16,8	13,3	13,4	14,8
Південна Америка	4,6	3,8	3,0	2,7	3,2	3,4	3,2	2,3	2,7	3,0
Азія та Океанія	45,8	47,4	47,8	51,8	53,4	52,4	49,3	44,3	46,7	50,0
Африка	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9	1,1	1,1	0,8	0,9	1,0
Світ у цілому	87,3	89,8	90,8	95,3	97,3	95,6	92	77,6	80,1	85,0

Джерело: [6]

Аналізуючи обсяги виробництва окремих регіонів за 2022 рік, можна виділити такі регіони (табл 2.1.2):

– Азія та Океанія. Регіон є домінуючим лідером у виробництві пасажирських автомобілів, виробляючи 50 мільйонів одиниць у 2022 році. Стабільне зростання в останні роки підтверджує його важливість на світовому автомобільному ринку.

– Європа. Європа посідає друге місце з 16,2 мільйонами автомобілів, але значно відстає від Азії. Проте вона залишається важливим виробничим центром з давньою історією та інноваційним потенціалом.

– Північна Америка. З 14,8 мільйонами автомобілів Північна Америка посідає третє місце. Колись провідний регіон зараз стикається з певною стагнацією.

– Південна Америка та Африка. Ці регіони виробляють менше автомобілів, але продовжують розвиватися і мають подальший потенціал зростання.

У 2020 році світове виробництво легкових автомобілів зазнало значного спаду через пандемію COVID–19. Падіння склало близько 15% у всіх регіонах. Найбільше падіння, що перевищило 20%, відбулося в Європі та Північній Америці, що свідчить про те, що ці регіони є більш вразливими до кризи.

Табл 2.1.2.

Провідні країни-автовиробники, млн од.*

Країна	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
КНР	22,1	23,7	24,5	28,1	29,0	27,8	25,7	25,2	26,1	27,0
США	11,1	11,7	12,1	12,2	11,2	11,3	10,9	8,8	9,2	10,1
Японія	9,6	9,8	9,3	9,2	9,7	9,7	9,7	8,1	7,8	7,8
Індія	3,9	3,8	4,1	4,5	4,8	5,2	4,5	3,4	4,4	5,5
Південна Корея	4,5	4,5	4,6	4,2	4,1	4,0	3,9	3,5	3,4	3,7
Німеччина	5,7	5,9	6,0	6,1	5,6	5,1	4,7	3,7	3,3	3,7

Джерело: [6]

На рис. 2.1.2 наведено дані щодо виробництва автомобілів, в тому числі, легкових, з даних якої видно, що лідером також є КНР. [6]

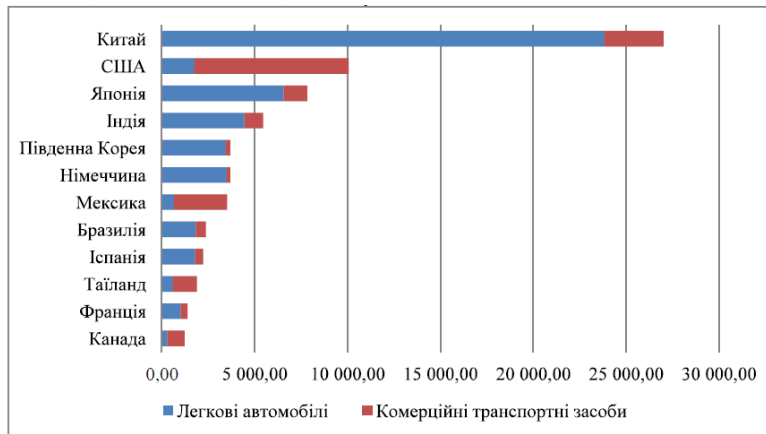

Рис. 2.1.2. Обсяг виробництва автомобілів провідних краї– автовиробників у 2022 році, тис. од.

Китайська Народна Республіка (КНР) є провідною країною з виробництва легкових автомобілів. Виробництво в країні зростає з кожним роком і випереджає інші країни: До 2022 року Китай випустить понад 27 мільйонів автомобілів і займе непохитну лідерську позицію на світовому ринку. США з показником 10,1 мільйона автомобілів, вироблених у 2022 році, посідають друге місце. Японія посідає 3 місце з 7,8 мільйонами автомобілів. Відома своїми інноваційними технологіями та високоякісними автомобілями, Японія продовжує залишатися важливим гравцем на світовому ринку. Індія динамічно розвивається з 5,5 мільйонами автомобілів і має значний потенціал зростання. Південна Корея та Німеччина з 3,7 мільйонами одиниць кожна, ці країни колись були лідерами, але зараз стикаються зі зростаючою конкуренцією з боку нових учасників.

Ці дані свідчать про динамізм і конкурентоспроможність світового ринку легкових автомобілів, де країни прагнуть утримати свої позиції і посилити вплив.

Зростання імпорту та експорту автомобілів відображає стійкість цього ринку, незважаючи на такі виклики, як пандемія та мінливе економічне середовище.

Той факт, що відновлення ринку відбувається по-різному в різних регіонах, підкреслює важливість регіонального аналізу та врахування специфічних факторів, що впливають на кожен ринок. Управлінські та інвестиційні рішення

вимагають глибокого розуміння цих факторів і здатності передбачити їхній вплив на динаміку ринку.

Важливу роль у формуванні ринкових тенденцій відіграють також впровадження нових технологій та зміна споживчих запитів. Тому виробники повинні бути готові до постійного інноваційного розвитку, щоб відповідати потребам ринку і залишатися конкурентоспроможними.

Найбільші країни– експортери автомобілів, такі як Німеччина, Японія, США, Південна Корея та Мексика, займають значну частку світового автомобільного ринку (табл 2.1.3). Наприклад, у 2021 році вони експортували більше половини всього виробництва автомобілів. Однак важливо зазначити, що ці країни можуть посідати різні місця за вартістю експортованих транспортних засобів, кількістю експортованих транспортних засобів та кількістю вироблених транспортних засобів. Це може залежати від низки факторів, таких як тип автомобіля (преміум– або дешевий), цінова політика та розмір внутрішнього ринку. Наприклад, Японія може мати перевагу за кількістю експортованих автомобілів, але може відставати від Німеччини за вартістю експорту через відмінності в типах експортованих автомобілів. Китай, лідер з виробництва автомобілів, може не входити до п'ятірки найбільших експортерів, оскільки більша частина його продукції споживається на внутрішньому ринку. Аналіз динаміки експорту з цих країн дає важливу інформацію для розуміння світового автомобільного ринку та прийняття управлінських та інвестиційних рішень.

Табл 2.1.3.

Країна-експортер	Країни-лідери з експорту автомобілів, тис. дол. США*				
	2018	2019	2020	2021	2022
Німеччина	155037984	143430200	122286386	139131672	155687138
Японія	99123167	98043242	80914491	85589575	87 198 901
США	51414521	56163761	45642596	54681915	57 850 861
Південна Корея	38249258	40458289	35638512	44318347	51 680 334
Мексика	49406392	50631190	39476275	39909676	46 924 135
Китай	8 626 679	8 633 018	9 927 709	24 389 059	44 687 899
Бельгія	21930281	24578930	22767547	31838112	33 891 693
Іспанія	35713457	34360714	31510812	33943702	32 901 492
Велика Британія	42042944	38583888	26573200	30186374	29 479 694
Канада	40994067	40713873	32030549	29152548	29 462 272

Джерело: [6]

Сучасний ринок легкових автомобілів постійно розвивається завдяки новим технологіям, зміні споживчих настроїв та економічним факторам. Серед основних тенденцій можна виділити наступні:

1. Конкуренція між провідними автовиробниками в різних країнах посилюється, що призводить до постійного вдосконалення технологій, цін і модельного ряду. Транснаціональні компанії з країн, що розвиваються, таких як Китай та Індія, також агресивно виходять на світовий ринок.

2. Злиття і поглинання з метою оптимізації ресурсів, зниження витрат і доступу до нових технологій продовжують залишатися тенденцією в галузі легкових автомобілів. Прикладами є придбання Chrysler компанії Fiat та злиття PSA компаній Peugeot Citroën та Opel.

3. Каршерінг стає все більш популярним як форма короткострокової оренди автомобілів, що потенційно може призвести до зменшення кількості приватних автомобілів, але також стимулює попит на нові транспортні засоби через необхідність їх заміни.

4. Попит на електричні та гібридні транспортні засоби зумовлений екологічними проблемами, зростанням цін на паливо та державними стимулами, а виробники інвестують значні ресурси в розробку та виробництво цих транспортних засобів.

5. Програмне забезпечення стає все більш важливим елементом сучасних транспортних засобів, особливо для "розумних" та автономних транспортних засобів, що вимагає розробки передових програмних рішень і створює нові можливості для розробників програмного забезпечення.

6. Зростаючі вимоги до екологічності, паливної ефективності та безпеки транспортних засобів змушують виробників постійно вдосконалювати свої технології та дотримуватися стандартів.

2.2. Структура, динаміка розвитку та тенденції на ринку легкових автомобілів в Україні

На жаль, ринок легкових автомобілів в Україні не дуже розвинений і не відіграє значної ролі у формуванні економіки країни. Однією з головних причин

цього є нездатність місцевого автопрому задовольнити потреби та смаки українських споживачів. Тому автомобілі активно імпортуються з європейських країн.

Щодо особливостей вітчизняного автопрому, то наразі в Україні існує лише одне підприємство з повним циклом виробництва легкових автомобілів: Однак модельний ряд ЗАЗ не завжди відповідає очікуванням багатьох покупців, що обмежує попит і знижує конкурентоспроможність вітчизняних автомобілів на ринку.

Структура українського ринку легкових автомобілів характеризується низькою купівельною спроможністю населення, що змушує більшість українців покладатися на вторинний ринок при купівлі автомобіля.

Середній вік транспортних засобів в Україні значно вищий порівняно з розвиненими країнами: 22,2 років у 2024 році порівняно з 12,6 у США та 9,7 у Європі. Це відображає низьку купівельну спроможність населення та старіння парку автомобілів.

Починаючи з 2001 року, український ринок легкових автомобілів демонстрував динамічний розвиток із щорічним зростанням продажів на понад 30%. Через економічну кризу 2008 року ринок різко впав до рівня 2003 року. З того часу ринок поступово відновлювався.

«Відносна стабільність в Україні, з урахуванням військових обставин, принесла автомобільному ринку певну прогнозованість, і результат не примусив себе чекати. Невпинний ріст продажів нових транспортних засобів наблизив статистичні показники майже до передвоєнного стану. За результатами перших трьох кварталів 2023 року клієнтів знайшло 46 915 легковиків, що на 60% перевершує аналогічний показник минулого року». [7]

Зростання ВВП в Україні в першому кварталі 2024 року склало 2,3%, що є позитивним для авторинку.

Варто відзначити, що все більше розвивається вторинний ринок автомобілів. Отже, споживачі надають перевагу автомобілям преміум та середнього сегментів відомих товаровиробників на вторинному ринку, замість

придбання нових автомобілів із низького цінового сегмента.

Український ринок запасних частин для легкових автомобілів за останні роки зазнав значних змін і відіграє важливу роль в автомобільній промисловості країни. Ринок характеризується динамічним розвитком, унікальною структурою та низкою особливостей.

До 2009 року вторинний ринок був здебільшого неформальним і не викликав особливого інтересу з боку дилерів. Ситуація змінилася під час економічної кризи 2009 року, коли первинний ринок впав на 74%, а вторинний – на 19,4%. Вторинний ринок був менш залежним від кредитів і тому більш стійким до економічної кризи. Зниження купівельної спроможності призвело до того, що люди стали купувати більш доступні вживані автомобілі.

На ринок вживаних автомобілів в Україні наразі припадає понад 60 відсотків загального обсягу продажів. Більшість вживаних автомобілів (понад 99%) є імпортованими, переважно з ЄС. Поширеною є практика ввезення автомобілів на європейській реєстрації з метою уникнення сплати митних платежів. Дилери активно використовують схеми trade– in для стимулювання продажів нових автомобілів.

За даними Асоціації дилерів автомобілей з пробігом, ринок вживаних транспортних засобів включає наступні категорії:

- вживані автомобілі, придбані в Україні (до 50)
- вживані автомобілі, ввезені з ЄС (до 40%)
- вживані автомобілі, ввезені з США (до 5%)
- вживані автомобілі, ввезені з інших країн (до 5%)

Дилери продають від 1,25 до 2 вживаних автомобілів на один новий автомобіль.

Таким чином, Світовий ринок легкових автомобілів динамічно розвивається, стикаючись з новими викликами, такими як загострення конкуренції, зростання злиття та поглинань, поширення каршерингу, збільшення попиту на електромобілі, посилення вимог до програмного забезпечення, екологічності, економії палива та безпеки.

Український ринок легкових автомобілів, навпаки, має низький рівень розвитку, і його участь у формуванні національної економіки не є суттєвою. Основні проблеми включають нездатність вітчизняного автовиробництва задовольнити потреби споживачів, низьку купівельну спроможність населення та орієнтацію на імпорт автомобілів.

РОЗДІЛ 3. Перспективи розвитку ринку легкових автомобілів в Україні та світі

Ринок легкових автомобілей зазнає значних змін, оскільки попит на екологічно чисті моделі зростає. Електромобілі стають все більш доступними та привабливими для покупців і будуть ключовим фактором, що визначатиме ринкові тенденції в сегменті легкових автомобілів у найближчі роки.

«На сучасному автомобільному ринку існує декілька важливих факторів, які мають вплив на розробку нових продуктів та виробничо– маркетингову політику корпорацій» [6]:

1. Вартість палива (дизель та електроавтомобілі). Оскільки ціни на паливо продовжують зростати, витрати на пальне стають одним з найважливіших факторів при виборі автомобіля. Дизельні двигуни, які споживають на 40– 50% менше пального, ніж бензинові, залишаються популярним вибором. Електромобілі з їх низькою вартістю зарядки є перспективним варіантом для свідомих споживачів завдяки своїй ефективності та екологічності.

2. Доступ до інтернету та діджиталізація суспільства. На перший погляд, доступ до інтернету може здатися не пов'язаним з автомобілями. Однак діджиталізація суспільства також має значний вплив на цей сектор. Інтернет в автомобілях – це не лише про комфорт, але й про функціональність та доступ до нових можливостей. Сьогодні люди проводять багато часу в дорозі, і доступ до інтернету дозволяє їм залишатися на зв'язку, працювати, розважатися і бути в курсі останніх новин. Автомобіль стає не лише засобом пересування, але й мобільним офісом, місцем для відпочинку та спілкування. Тому все більше транспортних засобів оснащуються доступом до Інтернету, який став невід'ємною частиною сучасного автомобіля. Інтернет використовується не тільки споживачами, але й для обслуговування, навігації, безпеки, тощо.

3. Захист навколишнього середовища. Збільшення населення планети та забруднення навколишнього середовища вихлопними газами змусило багато країн посилити норми викидів CO₂. Електромобілі стають все більш популярними, оскільки вони не забруднюють атмосферу і відповідають

екологічним стандартам.

4. Безпека. Безпека – один з найважливіших факторів при виборі автомобіля. Автомобільна промисловість постійно вдосконалює системи безпеки, роблячи транспортні засоби надійнішими та безпечнішими. Стандарти безпеки стають все більш жорсткими, що спонукає автовиробників розробляти нові рішення.

5. Перенесення виробництва в низько– затратні регіони. Автовиробники орієнтуються на міжнародні ринки і розширюють свої виробничі потужності в країнах з низькою вартістю робочої сили. Відкриття нових заводів у таких країнах призводить до зниження цін на автомобілі та збільшення попиту. Таким чином, глобалізація робить автомобілі доступнішими для більшої кількості людей у всьому світі.

6. Використання легких матеріалів для виробництва автомобілів робить автомобілі дешевшими, економнішими та більш екологічними. Легкі матеріали простіше утилізувати, що зменшує негативний вплив на навколишнє середовище. Автовиробники постійно шукають нові легкі та міцні матеріали, такі як композитні матеріали, алюміній, карбон

Світовий ринок гібридних та електричних транспортних засобів демонструє значне зростання, але лідерство Китаю поступово зменшується: У 2023 році на Китай припадатиме 27% світового ринку, в той час як Європа і США швидко прискорюватимуть темпи зростання – 25 і 22% відповідно. Прогнозується, що продажі цих автомобілів зростуть на 60% порівняно з 2022 роком і становитимуть 10% від усіх продажів автомобілів у 2025 році.

Електромобілі стають все більш привабливими завдяки їхній низькій вартості та екологічним перевагам. Багато країн активно підтримують розвиток цього сектору ринку, пропонуючи податкові пільги та інвестуючи в інфраструктуру. Низка автовиробників вже оголосили про плани запуску нових моделей електромобілів у найближчі роки.

Український автомобільний ринок демонструє ознаки відновлення після занепаду, спричиненого війною. Зростають продажі як на вторинному, так і на

первинному ринку. Українські споживачі все більше цікавляться електромобілями, подібно до загальносвітової тенденції. Хоча кількість електромобілів на вулицях українських міст все ще невелика, це відображає нову реальність в автомобільному секторі.

Але це лише початок. Електромобілі стають все більш доступними завдяки своїй простоті, ефективності та конкурентним цінам. Сьогодні український ринок електромобілів представлений такими моделями, як Nissan Leaf і Tesla. У найближчому майбутньому, зі стрімким розвитком та впровадженням нових технологій у транспортній сфері, очікується, що кількість електромобілів на ринку значно збільшиться.

Ринок легкових автомобілів в Україні відрізняється від ринків Європи та США своїми специфічними характеристиками. Різниця полягає в тому, що до цього часу основна увага в автомобільному секторі була зосереджена на продажах нових автомобілів, які здійснюються автодилерами.

Однак останнім часом зростає ринок вживаних автомобілів. Покупці все частіше віддають перевагу вживаним автомобілям преміум та середнього сегментів відомих брендів і більше не купують нові автомобілі з бюджетного сегменту.

Існує кілька факторів, що впливають на ці зміни:

1. Слабкий первинний ринок змушує дилерів активно шукати альтернативні джерела доходу, в тому числі в секторі вживаних автомобілів, що зростає.

2. Падіння купівельної спроможності означає, що значна частина населення вже не може дозволити собі новий автомобіль, але все ще потребує його.

3. Ринок вживаних автомобілів менш схильний до кредитних ризиків і тому більш стійкий до змін в економічному середовищі.

Сьогодні ринок вживаних автомобілів в Україні перебуває в стадії активного розвитку. За оцінками експертів, обсяг ринку вживаних автомобілів в Україні в 2023 році оцінюється приблизно в 400 000 автомобілів. Понад 90%

вживаних автомобілів в Україні були зареєстровані за минулі роки. Через високі митні тарифи імпорту вживаних автомобілів з– за кордону становить менше 1% від загального обсягу ринку. Офіційні дилери є основним джерелом вживаних автомобілів в Україні, а послуги трейд–ін, що надаються офіційними дилерами, стають все більш популярними. У світі на 1 новий автомобіль припадає 1,25– 2 вживаних. В Україні це співвідношення значно нижче, що зумовлено історично.

У 2023 році частка угод trade–in в обороті офіційних дилерів зросла, але все ще залишається відносно низькою – близько 15-20%. Експерти вбачають великий потенціал для розвитку ринку вживаних автомобілів в Україні та прогнозують перспективи подальшого зростання та розширення цього сегменту.

Український ринок легкових автомобілів стикається з викликами сьогодення, які стримують його розвиток, а саме:

1. Війна та економічні складнощі призвели до зниження доходів населення, що, в свою чергу, знизило попит на автомобілі. Високі відсоткові ставки за кредитами зробили купівлю нового автомобіля недоступною для багатьох українців. Зростання цін на товари та послуги обмежує наявний дохід, який люди можуть витратити на засіб для пересування.

2. Відсутність сучасного виробництва автомобілів означає, що більшість автомобілів на ринку є імпортними і мають вищу вартість через митні збори та транспортні витрати. Рецесія у вітчизняному атовиробництві призвела до втрати тисяч робочих місць у секторі.

3. Високі митні збори значно збільшили вартість імпорту автомобілів в Україну, що зробило автомобілі дешевшими для споживачів. Високі тарифи сприяють розвитку тіньового ринку, на якому автомобілі продаються без офіційного митного оформлення, що негативно впливає на державні доходи та створює недобросовісну конкуренцію для легальних операторів. Люди, які не хочуть платити високі тарифи, купують транспортні засоби з– за кордону, тим самим виводячи капітал в інші економіки.

4. Використання застарілого обладнання на автозаводах призводить до зниження продуктивності та якості продукції. Старі технології виробництва

також призводять до високої енергоємності, що збільшує витрати та негативно впливає на навколишнє середовище. Низька заробітна плата та погані умови праці на вітчизняних автозаводах змушують кваліфікованих працівників виїжджати за кордон у пошуках кращих умов праці.

5. Застаріле обладнання, що використовується на національних заводах, обмежує здатність виробляти сучасні автомобілі, які відповідають світовим стандартам якості. Застаріла технологія виробництва також призводить до низької продуктивності праці та вищих витрат. Затримка технологічного розвитку означає, що автомобілі вітчизняного виробництва не можуть конкурувати з іноземними автомобілями за ціною та якістю.

6. Брак коштів ускладнює модернізацію виробництва, впровадження нових технологій та розробку нових моделей автомобілів. Це означає, що вітчизняні виробники вимушені закуповувати комплектуючі за кордоном, що збільшує витрати та робить їх більш вразливими до змін на світовому ринку.

Для покращення ситуації на ринку легкових автомобілів в Україні необхідні комплексні заходи, спрямовані на

1. Залучення інвестицій, а саме:
 - зниження податків і зборів для інвесторів в автомобільну галузь.
 - Надання державних гарантій для інвестицій у будівництво та модернізацію нових автозаводів.
 - Спрощення адміністративних процедур для підприємців, які працюють у цьому секторі.
2. Підтримку вітчизняних виробників
 - Закупівля українських автомобілів за державним замовленням.
 - Пільгове фінансування вітчизняних автовиробників.
 - Фінансування дослідницьких проектів для розробки нових моделей і технологій.
3. Стимулювання попиту на нові транспортні засоби.
 - Ініціювання програм утилізації старих автомобілів з метою компенсації придбання нових.

- Зниження відсоткових ставок за автокредитами.
- Створення сприятливих умов для розвитку ринку лізингу.

4. Перехід на електромобілі:

- Знизити податки та збори на електромобілі, щоб зробити їх більш доступними.

- Інвестувати в інфраструктуру зарядних станцій.

- Поступово скасовувати обмеження на продаж автомобілів з двигунами внутрішнього згоряння на користь електромобілів.

5. Інтеграція міжнародного досвіду:

- Проаналізувати досвід успішних країн у розвитку автомобільної галузі.

- Залучення іноземних експертів до імплементації кращих практик.

«Ринок легкових автомобілів, дуже залежний від економічної ситуації в країні. Тому основним що може посприяти його розвитку, є розвиток економіки держави в цілому» [7].

Висновки

Під час написання курсової роботи було проведено комплексне дослідження ринку легкових автомобілів, як на світовому, так і на українському рівнях.

Перш за все, слід зазначити, що український ринок відстає від розвинених країн, особливо Європи та США. Це відображається у домінуванні вторинного ринку та високому середньому віці автомобілів, який перевищує 20 років. Однак світовий ринок легкових автомобілів переживає інтенсивний процес розвитку завдяки зростанню попиту на електромобілі, посиленню екологічних вимог, розвитку торговельних онлайн-майданчиків та кастомізації продукції. Це свідчить про те, що електричні та гібридні транспортні засоби є перспективним напрямком розвитку, який замінить традиційні дизельні та бензинові транспортні засоби.

Щоб подолати відсталість українського ринку та стимулювати його розвиток, необхідно активно просувати інновації та надавати їм державну підтримку. Це означає інвестиції в нові технології, запуск власних проєктів з виробництва електромобілів та стабілізацію економічної ситуації в країні.

З інвестиційної точки зору, виробництво електромобілів та розвиток інноваційних технологій, пов'язаних з автомобільною промисловістю, є перспективними напрямками. Однак важливо пам'ятати, що ринок постійно змінюється, і перед прийняттям інвестиційного рішення необхідний ретельний аналіз ситуації.

Загалом, успіх ринку легкових автомобілів залежить від комплексного підходу, який включає інновації, державну підтримку, екологічну відповідальність та соціальну спрямованість.

Список використаної літератури

1. Андронік О. Л., Криворучко Д. М. Управління в умовах швидких інновацій та зовнішніх факторів в автомобільній галузі. Вісник Херсонського національного технічного університету. 2022. № 4(83). С. 119-126. DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2022.4.16>
2. Іванова Л. О., Вовчанська О.М. Основні детермінанти розвитку кон'юктури світового ринку автомобілів. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". 2020. № 4 (36). С. 88-99. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-4-5821> 4. Production statistics. International Organization of Motor Vehicle Manufactures. URL: <http://oica.net/>
3. Класифікація легкових автомобілів. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/57622/> (дата звернення: 01.05.2024)
4. Малюта І. А., Небаба Н. О., Колісник А. Е. Світовий автомобільний ринок: сучасний стан і тенденції розвитку. Агросвіт. 2020. № 7. С. 111-116. DOI: [10.32702/2306-6792.2020.7.111](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.7.111) (дата звернення: 01.05.2024)
5. Розпорядження Кабінету міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку автомобільної промисловості та регулювання ринку автомобілів у період до 2015 року» // Законодавство України [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/452-2006-p> (дата звернення: 01.05.2024)
6. Шуба М., Шуба О. Світовий ринок легкових автомобілів: особливості та тенденції розвитку. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, 2023, 4: 178-187. URL: <https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe/article/view/137/101> (дата звернення: 01.05.2024)
7. Який обсяг автомобільного ринку України у 2023 році очікують головні оператори: <https://www.autoconsulting.com.ua/article.php?sid=54980> (дата звернення: 01.05.2024)
8. Carlier M. Revenue automotive manufacturing industry worldwide 2019-2022. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/574151/global-automotive-industry-revenue/>

9. Hancock T. The US Hasn't Noticed That China-Made Cars Are Taking Over the World. Bloomberg URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-01-26/how-china-is-quietly-dominating-the-global-car-market>
<https://avtobloknot.com.ua/klasyfikatsiia-lehkovykh-avtomobiliv-iak-vyznachyty-klas-avto/> (дата звернення: 01.05.2024)
10. Mankivskyi Y.R., Tomchuk O.F. Porivnyannya avtomobil'noho rynku Ukrainy i rozvynenykh krayin YES. [Comparison of the automotive market of Ukraine and developed EU countries]. Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo. [Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: International economic relations and the world economy] URL: http://visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/31_2020ua/13.pdf (дата звернення: 01.05.2024)
11. Placek M. Leading car manufacturing countries worldwide 2022. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/584968/leading-car-manufacturing-countries-worldwide/>
12. Trade statistics for international business development. URL: <https://www.trademap.org/Index.aspx>